

Age Demands Action is a HelpAge global network campaign

POKOJNINSKA REFORMA IN SOCIALNO-EKONOMSKI POLOŽAJ STAREJŠEGA PREBIVALSTVA (DR. TINE STANOVNIK)

V času, ko se v Sloveniji premikamo zgolj med posameznimi oblikami krize – tako smo npr. sedaj v fazi specifične bančne krize – se lahko vprašamo, ali takšno dalj časa trajajoče krizno stanje ogroža delovanje sistema socialne varnosti in še posebej, delovanje pokojninskega sistema? Odgovor je nedvomno pritrdilen: zmanjševanje delovno aktivnega prebivalstva in upad gospodarske aktivnosti ustvarjata močne pritiske na normalno delovanje tako pokojninske kot zdravstvene blagajne, ter ogrožata redno izplačevanje socialnih transferjev. Slabšanje ključnih parametrov je lepo razvidno iz podatka, da je bilo leta 2008 razmerje med aktivnimi zavarovanci in upokojenci 1,71, leta 2012 pa le še 1,46.

Ob tem, ko Slovenija ves čas hodi po robu in je grožnja zapiranja normalnih finančnih kanalov za novo zadolževanje povsem možna, se Vlada sooča z velikimi pritiski in tudi grožnjami posameznih interesnih skupin. Zdi se, kot da se le maloštevilni zavedajo resnosti položaja in so še vedno pripravljeni interese svoje skupine postaviti pred interese naroda in države. Zdi se, kot da nihče ni pripravljen niti na relativno zmerna odrekovanja! Zaradi globokega nezaupanja v državne institucije se vsako zategovanje pasu vnaprej razglasa za krivično. Vendar je jasno, da brez določenih odrekovanj ne bo mogoče »stabilizirati« fiskalnega primanjkljaja in povrnitev zaupanja tistih, ki so pripravljeni kupovati slovenske državne obveznice. Treba je jasno reči, da stabilizacija ni možna s »fiktivnimi« javnofinančnimi prihodki. Prav tako ne bo možna s takšnimi davki, ki bistveno povečujejo davčno obremenitev določene skupine. Davčno breme – še posebej pri novih davkih - mora biti pravično oziroma mora biti zaznano kot »pravično«.

Kje so v celi tej »zgodbi« upokojenci in sploh starejše prebivalstvo? Kot je znano, se relativni dohodkovni položaj upokojencev v primerjavi z delovno aktivnim prebivalstvom slabša že od leta 2000. Pokojninska reforma (ZPIZ-2) dejansko daje zelo dobre možnosti, da se to padanje bistveno upočasni. Dejstvo pa je, da zelo velik del upokojencev prejema nizke pokojnine – vendar je ob tem treba spomniti, da je to posledica nizkih dohodkov tekom aktivne dobe in relativno majhnega aktivnega obdobja. Pokojninski sistem – ki je osnovan na socialnem zavarovanju - pač ne more reševati problema nizkih dohodkov od dela in nezadostne delovne aktivnosti. Zaradi nižjih dohodkov od dela in manjšega obdobja delovne aktivnosti je tveganje dohodkovne revščine še posebej visoko za starejše ženske. Ohrabrujoče je, da se relativni položaj starejših žensk vendarle nekoliko izboljšuje, kar je predvsem posledica daljše delovne aktivnosti oziroma kasnejšega upokojevanja. Relativni dohodkovni položaj in tveganje revščine za starejše prebivalstvo je prikazano v spodnji razpredelnici.

Slovenija	EU-SILC (2012)		
	skupaj	moški	ženske
Dohodkovna mediana oseb 65+ v razmerju do mediane oseb 0-64	87	96	82
Tveganje revščine (v %) oseb 65-	19.0	18.8	19.2
Tveganje revščine (v %) oseb 65+	22.8	14.6	28.4
Tveganje revščine (v %) oseb 75+	26.8	14.0	33.8

Vir: Eurostat

Ali je potrebno kaj spreminjati v pokojninskem sistemu? Novi pokojninski zakon (ZPIZ-2) nedvomno predstavlja najpomembnejši sistemski zakon, ki je bil sprejet v Sloveniji v zadnjih letih. Zasluga za to nedvomno gre ministru Andreju Vizjaku in skupini strokovnjakov na ministrstvu ter poslancem, ki so zakon soglasno sprejeli. To kaže na to, da je s pragmatičnim pristopom možno doseči velike premike, tudi v Sloveniji. Menim, da se je treba upreti skušnjavam, da se – zaradi krize in težavnega fiskalnega položaja – zakon začne spreminjati. Seveda, to nikako ne pomeni, da bi bili interventni ukrepi *a priori* nedopustni. Res pa je, da vlada o takšnih ukrepih še ne razmišlja.